

الهی کَیْفَ أَنْقَلِبُ مِنْ عِنْدِكَ بِالْخَیْبَةِ مَحْرُومًا وَ قَدْ كَانَ حُسْنُ ظَنِّي بِجُودِكَ أَنْ
تَقْلِبَنِي بِالنَّجَاءِ مَرْحُومًا ...

معبود من! چگونه از آستان جودت، تهی دست و محروم برگردم، در صورتی که حسن
ظن من به جود تو این بوده که بر من رحمت خواهی آورد و مرا نجات خواهی داد ...

• گمان نیکو به خدا

گمان نیک داشتن به خداوند عزوجلّ و اعتقاد خیر به حضرتش، پایه بسیاری از
درجه های معرفت و زیر بنای اصلی مرتبه توکل و تسلیم و طمأنینه و آرامش و نظایر
آنها است و احياناً منشأ الهام غیبی و تأیید و امداد الهی می شود، و راه خروج از
مهالک را ارائه می دهد.

مناجات شعبانیه: ص ۱۵۹

در اینجا مناسب است که تنها به یکی از برکات سرشار «گمان نیکو داشتن به
حضرت حق» اشاره کنیم و آن اینک:

گذشته از آنکه آدمی همواره در معرض لغزش ها و خطاها قرار دارد و با وجود آنکه
ممکن است حق اخلاص را در اعمالش ادا نکند، در شناخت پروردگار و عبادت او
نیز آن چنان که سزاوار خداوندیش باشد، مقصر و تقصیر کار است.

زیرا آنجا که اشرف مخلوقات عالم، حضرت نبی اکرم صلی الله علیه و آله در خطاب
به پروردگارش عرض می کند: «مَا عَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ وَ مَا عَبَدْنَاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ؛

آنچنان که شایسته توست، تو را نشناختیم و آن چنان که سزاوار توست، تو راپرستش نکردیم» (۸۵) تکلیف دیگر انسان ها مشخص خواهد بود.

حضرت امام خمینی رحمه الله در این باره می فرماید:

ای ضعیف، جایی که رسول خدا صلی الله علیه و آله که اعرف خلق الله است و عمل او از همه کس نورانی تر و باعظمت تر است اعتراف به عجز و تقصیر کند و بگوید: «مَاعَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ وَ مَا عَبَدْنَاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ» و ائمه معصومین علیهم السلام آنطور در محضر مقدس حق، اظهار قصور و تقصیر کنند، از پشه لاغری چه خیزد؟... آری آنها مقام معرفتشان به عجز مخلوقات و عزت و عظمت واجب تعالی شأنه اقتضا می کرد آن اظهارات و اعترافات را.

ما بیچارگان از جهل و حجاب های گوناگون، به گردن فرازی برخاستیم و خودفروشی و عمل فروشی کنیم. ما خود بالضروره می دانیم که اعمال ما و همه بشر عادی بلکه همه ملائکه الله در میزان مقایسه بااعمال رسول خدا صلی الله علیه و آله و ائمه هدی علیهم السلام ، قدری محسوس ندارد و به هیچ وجه در حساب نیاید. این دوقضیه به ما نتیجه می دهد که باید به هیچ یک ازاعمال خود، خشنود نباشیم، بلکه اگر به قدر عمر دنیا به عبادت و اطاعت، قیام کنیم، خجل و شرمسار باشیم. (همان، صص ۱۷۵ و ۱۷۶)

همچنین در روایتی از امام موسی بن جعفر علیه السلام وارد شده است که:

" كُلُّ عَمَلٍ تُرِيدُ بِهِ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ فَكُنْ فِيهِ مُقَصِّرًا عِنْدَ نَفْسِكَ فَإِنَّ النَّاسَ كُلَّهُمْ فِيأَعْمَالِهِمْ فِيمَا بَيْنَهُمْ وَ بَيْنَ اللَّهِ مُقَصِّرُونَ إِلَّا مَنْ عَصَمَهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: هر عملی که به

قصد خدای عزوجل می کنی، خود را در آن مقصر بدان، زیرامردم، همگی در اعمال خویش، میان خود و خدا مقصرند، مگر آن کس را که خدای عزوجل ننگه دارد". (اصول کافی، ج ۳، ص ۱۱۴)

خرما نتوان خوردن از این خار که کشتیم دیبا نتوان کردن ازین پشم که رشتیم

بر حرف معاصی خط عذری نکشیدیم پهلوی کبائر حسناتی ننوشتیم

افسوس برین عمر گرانمایه که بگذشت ما از سر تقصیر و خطا در نگذشتیم

باشد که عنایت برسد و نه مپندار با این عمل دوزخیان کآهل بهشتیم

سعدی

حاصل سخن آنکه در میان این همه تقصیرها و کوتاهی ها، آنچه می تواند آدمی را دلگرم و امیدوار به کرم و رحمت خداوندگار نماید «گمان نیکو و شایسته» به حضرتش می باشد، که با بنده اش به نیکی معامله نماید، از تقصیرات او چشم بپوشد و عبادات او را با همه کاستی ها و ناخالصی ها پذیرا گردد، که خود چنین حسن ظنی در حق پروردگار، قادر است دریچه های «رحمت» و «رضوان» و «مغفرت» را به سوی قلب و جان بنده بگشاید. (حوزه نت)

حدیثی از امام رضا علیه السلام گویای همین واقعیت است که فرمودند:

أحسن الظنّ بالله، فإنّ الله عزّ و جلّ يقول: انا عند ظنّ عبدی المؤمن بی، ان خیرا فخیرا و ان شراً فشرّاً: گمان نیک به خداوند متعال داشته باش زیرا خدای عز و جل می فرماید: من در کنار گمانی که بنده مؤمنم به من دارد می باشم، اگر گمان وی

به من، نیک خیر است، نیکی و خیر می بیند، و اگر گمان وی به من، شرّ و بدی است، شرّ و بدی خواهد دید»

مناجات شعبانیه ص : ۱۵۸

همان گونه که خود خداوند متعال، در دعوت بندگان به «حسن ظن» به خالق خویش و در مقام تذکر به برکات «گمان نیک» به خداوند چنین فرموده است:

لَا يَتَّكِلُ الْعَامِلُونَ لِي عَلَى أَعْمَالِهِمْ الَّتِي يَعْمَلُونَهَا لِثَوَابِي، فَإِنَّهُمْ لَوَاجِتُهُدُوا وَ اتَّعَبُوا أَنْفُسَهُمْ فِي عِبَادَتِي كَانُوا مُقَصِّرِينَ غَيْرَ بِالْغَيْنِ فِي عِبَادَتِهِمْ كُنْهَ عِبَادَتِي فِيمَا يَطْلُبُونَ عِنْدِي مَنْ كَرَامَتِي وَ النَّعِيمِ فِي جَنَاتِي وَ رَفِيعِ الدَّرَجَاتِ الْعُلَى فَيَجَوَّارِي وَ لَكِنَّ بِرَحْمَتِي فَلْيَتَّقُوا وَ فَضْلِي فَلْيَرْجُوا وَ إِلَى حُسْنِ الظَّنِّ بِي فَلْيَطْمَئِنُّوا. فَإِنَّ رَحْمَتِي عِنْدَ ذَلِكَ تُدْرِكُهُمْ وَ مَنِي يُبَلِّغُهُمْ رِضْوَانِي وَ مَغْفِرَتِي تُلَبِّسُهُمْ عَفْوِي فَإِنِّي أَنَا اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ وَ بِذَلِكَ تَسَمَّيْتُ.

آنها که برای ثواب من عملی انجام می دهند، نباید به اعمالی که انجام می دهند تکیه کنند، زیرا ایشان اگر در تمام عمر خویش کوشش کنند و در راه عبادت خود را به زحمت اندازند، باز مقصر باشند. و در عبادت به کنه بندگی نرسند نسبت به آنچه از من طلب می کنند که کرامت و نعمت در بهشت و رفعت به درجات عالی در جوارم باشد. بلکه تنها باید به رحمتم اعتماد کنند و به فضل امیدوار باشند و به گمان نیک و حسن ظن خویش نسبت به من اطمینان کنند. که در این صورت است که رحمتم ایشان را دریابد و رضوانم به آنها برسد و آمرزشم بر آنها لباس گذشت بپوشاند زیرا من خدای رحمان و رحیم هستم و بدین نام نامیده شده ام. (اصول کافی، ج ۳، ص ۱۱۵)

حوزه نت